

TROLDBUNDEN

En udstilling i London i anledning af filmens 100 år

Filmen er en selvstændig kunstart med egne love og lovbrud og samtidig en hybrid. Uanset hvad film ellers er – et scenisk, litterært eller musikalsk medie – er den først og fremmest billed-kunst. Levende billeder. I bevægelsen, tidsmomentet, kommer de fortællende og musikalske muligheder ind, men det vil altid ske gennem billeder. Hayward Gallery ved siden af Museum of the Moving Image og National Film Theatre i Londons South Bank Centre havde valgt at markere 100 året for den første offentlige filmforevisning i England, som skete i januar 1896, ved en udstilling om forholdet mellem film og billedkunst.

Det er et emne med mange facetter: Hvordan påvirkede filmen ved

af Susanne Fabricius

sin fremkomst den eksisterende billedkunst? Hvilke elementer i datidens filmkunst byggede filmen videre på? Hvordan har de to kunstformer siden påvirket hinanden? Hvordan slår skiftende perioders stil og verdensopfattelse igennem i de to udtryksformer? Hvor går grænserne, og hvor begynder de at overlappende? Hvordan indgår den ene som materiale i den anden?

Udstillingen berører flere af disse delemler, men gør det ud fra en absolut nutidigt, aktuel synsvinkel. Blandt de 10 udstillere er en maler, et par multikunstnere, to koncept-

kunstnere, tre eksperimentalfilmkunstnere, to 'kommercielle' filminstruktører og så en, Peter Greenaway, der bare kan det hele, og formentlig derfor afslutter udstillingen og dermed også denne omtale.

Kriteriet for optagelse var – vel sagtens ud over kvalitet – at deltagerne enten er født i Storbritannien eller har lagt en betragtelig del af deres indsats der som amerikaneren Terry Gilliam, portugiseren Paula Rego og new zealænderen Boyd Webb. Der er engelskfødte bidragydere af udenlandsk herkomst som den sorte Steve McQueen og den delvis italienske Eduardo Paolozzi. Storbritannien er en nation af mange nationaliteter, og en del af udstillingens rigdom skyldes – til

trods for de få deltagere – dette forhold.

I titlen, Spellbound, gøres der referens for en stor brite i amerikansk film, Alfred Hitchcock, hvis supergyser, *Psycho*, er råstoffet for det første bidrag, man passerer, Gordon Douglas værk fra 93, 24 Hour Psycho. I stedet for 24 billeder i sekundet vises den med 2, hvilket selvfølgelig giver en egen drømmeagtig søvngængereffekt. Undertegnede, i hvis mareridt filmen har optrådt i forskellige hastigheder gennem årene, nøjedes med 5 minutter, og under alle omstændigheder må publikum være afskåret fra ca. 2/3 af forevisningen, nemlig den, der ligger uden for normal åbnings-tid. I Kataloget røber Gordon en plan om at køre John Fords *The Searchers* over 5 år, så fortælle-tid bliver iden-tisk med fortalt tid. En frapperende indlysende og original idé.

Fra Psycho-rummet passerer man Paolozzis installation, "The Jesus Works and Store", et pulterkammer af trædukker og rekvisitter med mindelser om hans yndlingsfilm, og Paula Regos pastelmalerier, som er kvindepolitiske karikaturer over Disney-film som *Fantasia* og *Snehvide*. I Fiona Banners rum er den ene væg prydet af en håndskreven redegørelse for Coppolas *Apocalypse Now* og på en firkantet, rød søjle hviler *The Nam Book* med hendes trykte redegørelser for *Apocalypse Now*, *Hamburger Hill*, *Born on the Fourth of July*, *Platoon*, *Full Metal Jacket* og *Deer Hunter*. Filmen som tekst, teksten som billede.

I et rum undervejs kører Steve McQueens betagende 6 minutters film, *Stage*, over hele den ene væg. Den beskriver i stumme, fint nuan-cerede og belyste sort-hvide billeder (ikke)mødet mellem en sort mand og en hvid kvinde som en utrolig sensuel, åndeløs affære – Spellbinding!

I en anden lille biograf vises Boyd Webbs film *Love Story* om en rå pop corn-kernes skæbne på biograf-gulvets tæppe, en lille, vittig perle. Webb har også ladet sig inspirere af pop corns stoflighed til store computer-manipulerede fotografier, hvoraf et ganske ko(s)misk eksempel er med på udstillingen.

Vejen falder nu forbi Ridley Scotts bidrag, 4 monitorer, hvor udsnit af story-boardene til *Alien* og *Blade Runner*, de såkaldte Ridley-grams, kører. Tegningerne til *Blade*

Runner er dog udført af Sherman Labby, hvilket ikke gør dem mindre Scottske. Hele Scotts produktionsmåde har karakter af renæssanceværksted, hvor hver del af værket i sidste ende bærer mesterens fingeraftryk. Men skjules kan det ikke, at hans bidrag var et de magre. En billedmager af Scotts kaliber er selvskeven på en udstilling af denne art, men han burde have fundet eller lavet noget mere interessant. Alt for mange af disse billeder har man set før, og skærmene var for små og hang for højt.

Hastigt videre til Terry Gilliams installation, *The Road to Monkey Heaven is a: Paved b: Littered c: Barricaded with Good Intentions!*, et kæmpekartoteksskab med skuffer, der rummer mystiske objekter, en telefon, Gilliams notesbøger, fødderne af et lig, billeder af den nysgerrige selv på små monitorer, billeder som også kan ses i udstillingens forhal. Det ligner noget, man har set før, men bag skabet kører Gilliams seneste film, *12 Monkeys*, og strålerne fra denne projektion er den eneste lyskilde i rummet, og de giver en forunderlig clair obscur-effekt.

Oppe af en trappe finder vi en biograf, hvor Damien Hirsts underfundige popart-film *Hanging Around* kører. En mand, Marcus, efterlader et spor af død efter sig og går upåvirket ind og ud af den ene kernefamilie efter den anden. Filmens dominerende symbolik er knyttet til flyvning og fald, og den er fuld af referencer til det 20. århundredes avantgardekunst. En mærkelig – vittig og gruppvækkende – film. Sort i sin humor, fræk i sine farver.

Endelig fremme ved det aller-helligste, den – for mig – store magnet, Peter Greenaways installation, *In the Dark*, som er en naivistisk konkretisering af elementerne i en filmoplevelse. Den fylder et stort rektangulært rum med sortmalede vægge og er bygget op over de samme temaer som Greenaways store byinstallationsprojekt *Stairs* og hans senere spillefilm (jvf. artiklen Tegnerens Teater), *Audience*, *Texts*, *Props*, *Actors*, *Light*, *Sound*.

På den væg, man kommer ind af, er stole ophængt i et 'grid'. På den nederste række kan man selv tage plads og blive en del af udstillingen. På et langt bord er anbragt skråtstillede plexiglasplader, hvor aviser, texts, fra hver udstillingsdag omhyggeligt er anbragt i kronologisk or-

den. Tilsvarende på to følgende lange borde er der anbragt rekvisitter fra en række idealtypiske scenerier, også et for hver udstillingsdag, 76 ialt. Her er et 1950's Schoolroom, en Escape Camp, en Forensic Morgue, en Pet Shop, et Bordello, et Breakfast Room, dagligdags og genrefilm-locations blandet sammen og alle rekvisitterne bredt ud på Greenaways ka-rakteristiske grids. Op af bagvæggen sidder 5 skuespillere i hver sit glasbur, nogle hensunkne i sig selv, andre mimisk kommunikerende med publikum. Over dem hænger 5 kasser, hvor forskellige former for belysning veksler af og til formende ordene S-O-U-N-D og L-I-G-H-T, begge belejligt på 5 bogstaver.

Personerne i de reflekterende glasbure oplyses skiftevis af koldt, direkte og varmt, indirekte lys, og over hele sceneriet kører en skiftende belysning, som benytter de lystricks, vi kender fra film og teater. Et lydbånd kører med traditionel filmmusik og klassiske filmlyde, skud, kørende tog, hundegøen, torden, regn, klokker, et skrig. Et sted mente jeg at genkende lyden fra James Whales *Frankenstein* og musikken fra Greenaways egen video-produktion, *Les morts de la Seine*. Ind imellem gav telefoner og lamper på rekvisitbordene deres bidrag til underholdningen.

Og underholdende var installationen i al sin gennemtænkte detaljerigdom. Man kunne fortabe sig i flere minutter foran hver rekvisitan-samling. Samtidig var hele molevit-ten – både som helhed og i sine enkeltheder – en sleben æstetisk fornøjelse, som alt hvad den mand rører ved, og en fyldestgørende anskuelssesundervisning i, hvad film er.

Nu er udstillingen lukket, slukket og pakket ned, men jeg håber, at jeg med mine fattige ord har kunnet fremmane nogle af dens syns- og lydindtryk for de af læserne, som ikke selv har haft mulighed at besøge den. At drage en konklusion i få ord ville være hasarderet. I sin koncentration om et begrænset antal værker, formåede udstillingen at give et indtryk af mangfoldigheden i sit emne og vise, at forholdet mellem faste og levende billeder er ganske jævnbrydigt og stadig meget frugtbart.

Kataloget kan skaffes hos Plymbridge Distributors for 25 pund.
Tel: 01752202301, Fax: 01752202331.